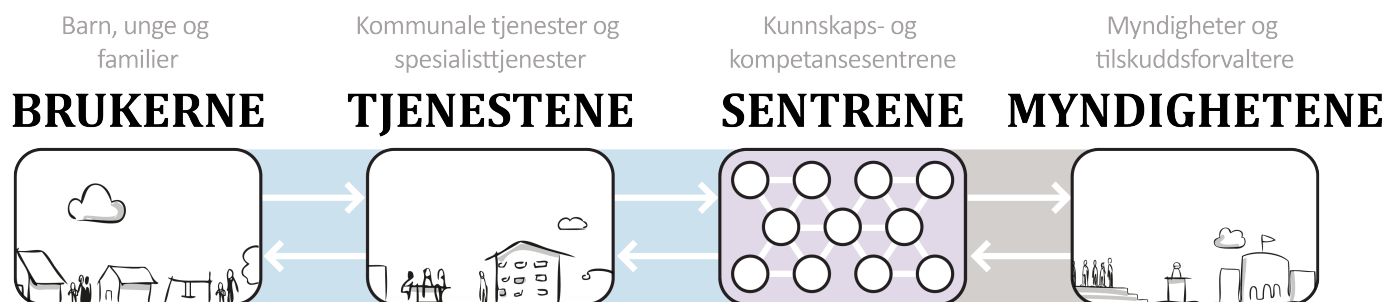

Fremtidens kunnskaps- og kompetansesentre

En tjeneste for tjenestene

Sluttrapport og anbefalinger fra
Kompetanse- og kvalitetsutvalget

FEBRUAR 2016

INNHold

s. 3 **Om kompetanse- og kvalitetsutvalget**

s. 4 **Utgangspunkt og perspektiver**

s. 5 **Målgruppens behov**

s. 6 **Anbefalinger**

s. 17 **Bakgrunn:** Mandat, sammensetning, arbeidsmetode,
og samfunnsoppdrag

Om kompetanse- og kvalitetsutvalget

Helsedirektoratet nedsatte våren 2015, som et ledd i tilskuddsforvaltningen av kunnskaps- og kompetansesentrene utenfor spesialisthelsetjenesten, et kompetanse- og kvalitetsutvalg.

Utvalgets oppdrag var å skissere systemer, strukturer og tiltak som understøtter at kunnskaps- og kompetansesentrene samlet sett imøtekommer tjenestenes behov for kunnskapsstøtte, og at direktoratene framstår som effektive tilskuddsforvaltere. Helsedirektoratet er oppdragsgiver og mottaker av rapporten.

Utvalgsarbeidet har omfattet de regionale kunnskaps- og kompetansesentrene utenfor spesialisthelsetjenesten som arbeider med barnevern, psykisk helse, vold og traumer og rusfeltet for barn og unge, dvs.:

- Regionale kunnskapssentrene for barn og unge (RKBU)/ Regionsenteret for barn og unge psykiske helse (RBUP)
- Regionale ressursentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS)
- Kompetansesenter rus (KoRus)

Arbeidet har vært konsentrert om tjenester til barn og unge i alderen 0-24 år og deres foresatte.

Rapporten gir anbefalinger om tiltak som bør iverksettes for at de regionale kunnskaps- og kompetansesentrene i større grad kan imøtekomme tjenestenes behov for kunnskapsstøtte, og bistå myndighetene med faglige råd. Anbefalingene fremmes uavhengig av eksisterende rammebetingelser. De retter seg mot alle sentrene, men vil ha ulik relevans ut i fra sentrets og regionens utviklingsbehov.

Utgangspunkt og perspektiver

REGIONALT PERSPEKTIV

De regionale kunnskaps- og kompetansesentrene innenfor barnevern, psykisk helse, vold og traumer og rusfeltet er viktige utviklere av kompetanse om barn og unge, sentrale kunnskapsleverandører til tjenestene og faglige rådgivere til offentlige myndigheter og tjenesteapparatet.

Sentrene har et likelydende samfunnsoppdrag, men ivaretar ulike fagområder. Sentrenes ansvarsområde, eierstruktur, geografiske plassering og lokalt utfordringsbilde innvirker på deres faglige prioriteringer og arbeidsmetoder og muliggjør regionale tilpasninger. For å imøtekomme tjenestenes behov for tilgjengelig og helhetlig kunnskapsstøtte må sentrene samordne sin virksomhet i regionene og samarbeide med fylkesmannen.

TJENESTEPERSPEKTIV

Kunnskaps- og kompetansesentrenes overordnede samfunnsoppdrag er å bidra til å styrke kompetansen og kvaliteten i de kommunale tjenestene og i spesialisthelsetjenestene. Senterne må kunne bistå tjenesteapparat i å beskrive og analysere det lokale utfordringsbildet. De må utvikle og avstemme sin virksomhet i tråd med dokumenterte brukerbehov, tjenestenes behov for kunnskapsstøtte og politiske prioriteringer. Sentrene bygger kompetanse i tjenestene, støtter tjenestene i en systematisk tilnærming til brukermedvirkning og annet forbedringsarbeid, yter kunnskapsstøtte og driver sammen med tjenestene forskning for forbedring.

FOLKEHELSEPERSPEKTIV

Sentrene skal både være en tjeneste for tjenestene og for den forebyggende og helsefremmende virksomheten i kommunene. Kunnskaps- og kompetansesentrene skal understøtte kommunene i utvikling av gode forebyggende tiltak for å hindre uhelse og avlaste presset på tjenestene. Sentrene vil framover få en viktig rolle i å bistå kommuner og myndigheter med sin kompetanse til det systematiske folkehelsearbeidet etter Folkehelseloven.

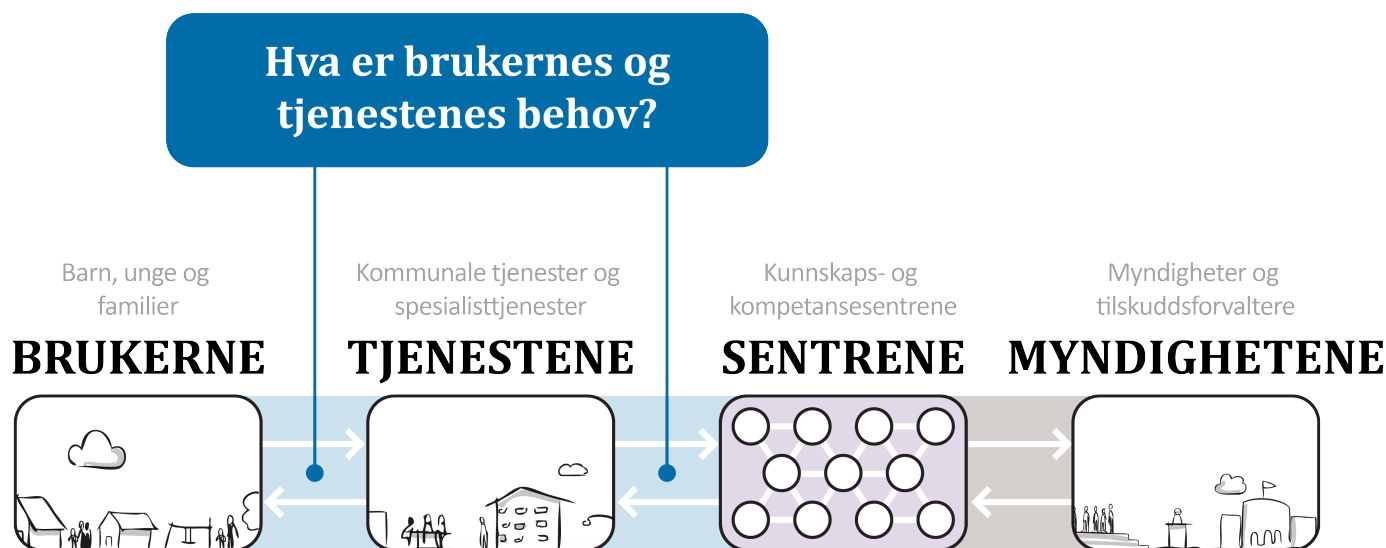
BRUKERPERSPEKTIV

Tjenestene er til for brukerne, og brukerne må gis anledning til å bidra inn i tjenesteutviklingen bl.a. med beskrivelser av hva de opplever som nyttige tjenester. Kunnskaps- og kompetansesentrene må invitere brukerorganisasjonene inn i utdanning, undervisning og forskning. Det bør etableres strukturer som sikrer at brukerne kan påvirke kunnskaps- og kompetansesentrenes virksomhet.

SAMHANDLINGSPERSPEKTIV

Brukerne har behov for helhetlige tjenester. Det krever at tjenestene er godt koordinert lokalt, og at kunnskaps- og kompetansesentrene støtter opp om samhandlingen mellom tjenestene. De regionale kunnskaps- og kompetansesentrenes må samordne sin virksomhet og foreta faglige prioriteringer og oppgave- og ansvarsfordeling i fellesskap. Det må etableres en fellesstruktur for samhandling med tjenestene og brukerorganisasjonene i regionen. Etablerte regionale samarbeidsforum bør videreføres og videreutvikles.

Målgruppens behov

Kompetanse- og kvalitetsutvalget har prioritert oppgaven med å identifisere og konkretisere målgruppens behov og forventinger til kunnskaps- og kompetansesentrene.

Utvalgets representanter for brukerorganisasjonene og tjenestelederne identifiserte de viktigste behovene de så for kunnskaps- og kompetansesentrenes virksomhet. Et samlet utvalg legger til grunn at:

Det viktigste for meg som bruker er at kunnskaps- og kompetansesentrene medvirker til at brukerne:

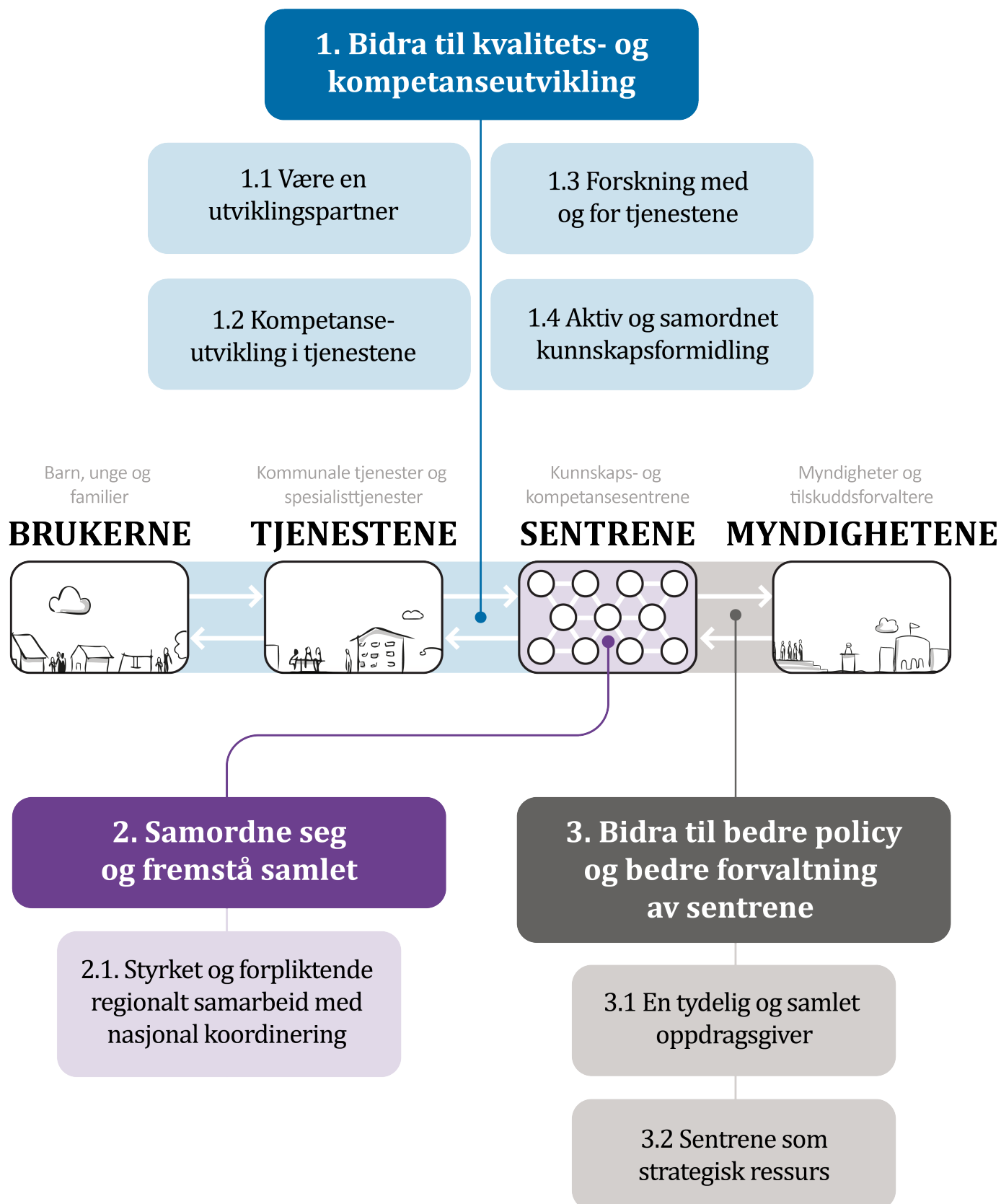
- ✓ Har innflytelse på utvikling av tjenestene på systemnivå, og medvirker på individnivå
- ✓ Har innflytelse på eget behandlingstilbud
- ✓ Er trygge på at vi mottar virkningsfulle tjenester
- ✓ Opplever sammenheng i tjenestene
- ✓ Vet at tjenestene i kommunene blir mer likeverdige
- ✓ Vet at det er like rettigheter for barn og unge, og voksne

Det viktigste for meg som tjenesteleder og –ansatt er at jeg:

- ✓ Forstår hva kompetansemiljøene kan hjelpe meg med og hvordan vi kan samarbeide
- ✓ Forstår hvem jeg skal kontakte og hvilket senter som bør hjelpe meg
- ✓ Får hjelp til å vite om vårt tilbud er helhetlig, godt og nyttig
- ✓ Får hjelp til å planlegge hvordan tilbudet vårt burde være, og veien dit (prioritere)
- ✓ Får hjelp til å gjennomføre nødvendige endringer og implementere ny praksis

Utvalgets anbefalinger

Utvalget har arbeidet med grenseflatene illustrert i modellen under og identifisert tre hovedstrategier for sentrenes videre utvikling.

1. Bidra til kvalitets- og kompetanseheving

1.1 Være en utviklingspartner

Kunnskaps- og kompetansesentrene skal arbeide sammen med tjenestene om tiltak som har kvalitetsforbedring som mål. Sentrene skal bistå i systematisk arbeid med kvalitetsforbedring, pasientsikkerhet og tjenesteutvikling.

ØNSKET FREMTID

Kunnskaps- og kompetansesentrene oppleves som en nyttig, verdsatt og etterspurt utviklingspartner for kommunene, spesialisthelsetjenesten og det statlige barnevernet. Kunnskaps- og kompetansesentrene i regionene tilbyr tjenestene et differensiert og likeverdig tilbud. Tilbudet er utviklet i partnerskap med tjenestene og brukerne, og avstemt med tjenestenes behov.

UTVALGET ANBEFALER AT KUNNSKAPS- OG KOMPETANSESENTRENE:

- Sørger for en samlet oversikt over sentrenes aktiviteter i regionen; eksempelvis gjennom felles elektroniske nyhetsbrev og felles nettportal
- Etablerer strukturer for brukermedvirkning, som sikrer at brukerkunnskap implementeres i kompetansesentrenes virksomhet og i utførelsen av sentrenes aktiviteter og tjenester
- Bygger kompetanse i forbedringsarbeid i samarbeid med tjenestene
- Arbeider tettere på tjenestene og på tjenestens arena ved bruk av ny teknologi, deltakelse i eksisterende nettverk eller ved tjenestebesøk
- Framskaffer, i samarbeid med kommunene, oversikter over lokale og regionale utfordringsbilder for barn og unges oppvekstsvilkår
- Bistår kommunene i å tilpasse, evt. endre og prioritere kommunens samlede tjenestetilbud til identifisert utfordringsbilde for barn og unges oppvekstsvilkår
- Bistår tjenestene i å evaluere tjenestetilbudet og spesielle satsninger
- Bistår tjenestene i valg av godt dokumenterte metoder og tiltak
- Bistår tjenestene i implementering av ny kunnskap og praksisendring
- Bistår tjenestene i implementering av nasjonale politiske og faglige føringer

GODE EKSEMPLER

- ✓ *Kompetansesenterforum* Ny nettside som gir ansatte i tjenestene en rask oversikt over nasjonale og regionale kompetansesentermiljøer lokalisert i Midt-Norge, med kontaktinformasjon og kort beskrivelse av hva sentrene kan tilby. Se: <http://www.kompetansesenterforum.no/>
- ✓ *Ungdata* Innhenting av data som beskriver ungdoms levekår på lokalt og nasjonalt nivå
- ✓ *Tjenestestøtte* Flere av kunnskaps- og kompetansesentrene prøver ut ulike samarbeidsmodeller der de arbeider i tjenestene over tid for å bidra til enda bedre kvalitet
- ✓ *Videreutdanning* Flere av kunnskaps- og kompetansesentrene driver videreutdanning (oppsøkende virksomhet, spilleavhengighet og problematisk spilleatferd mm.)
- ✓ «–Med barnet i mente» Partnerskap med kommuner og spesialisthelsetjeneste om kompetanseutvikling og endring av praksis. KoRus-Øst samarbeider med BUP Oppland om prosjektet
- ✓ *Hurtig kartlegging og handling (HKH)* KoRus har utviklet kartleggingsmetodikken HKH og sikret implementering i en rekke tjenester rundt i Norge. HKH bygger på partnerskap med tjenestene, sikrer god kartlegging i samarbeid med brukere og aktuelle tjenester, fremmer samhandling og samarbeid og avdekker «hull» i tjenesteapparatet
- ✓ *Klient- og journalsystem* KoRus-Oslo har utviklet et eget klient- og journalsystem (SOMA) for utekontakter og oppsøkende tjenester som skal sikre god faglig dokumentasjon, samt være et kartleggingsverktøy og gi gode nøkkeldata om brukergruppen
- ✓ *Motiverende Intervju (MI)* KoRus-ene driver kurs og systematisk veiledning over tid i Motiverende Intervju
- ✓ *Prosessledelse* KoRus Oslo har bistått Oslo kommune med prosessledelse av større samarbeidsprosjekter bl.a. i Sentrumssamarbeidet, hvor kommune, politi, ideell sektor, spesialisthelsetjeneste, brukerorganisasjoner og forskningsmiljøer arbeider sammen rundt felles utfordringer

1.2 Kompetanseutvikling i tjenestene

Utdanning og opplæring i regi av sentrene skal bidra til kvalitets- og kompetanseheving i tjenestene. Kunnskaps- og kompetansesentrene er gitt et særskilt ansvar, gjennom rollen som brobygger mellom forskning, praksis og utdanning, for å sikre kunnskapsbasert praksis og gode beslutninger i tjenestene. Samfunnsoppdraget er delvis overlappende med høgskole- og universitetssektoren.

ØNSKET FREMTID

Kommunene og spesialisthelsetjenesten etterspør og mottar kompetanseutviklings-tilbud som reflekterer kunnskapsbehovet i tjenestene, bidrar til kunnskapsbasert praksis og sikrer varig praksisendring og forbedring av tjenestene. Kompetanseutviklingen ivaretar lokale forhold og utviklingstrekk, og gjør utøverne trygge og myndige i praksis. Tilbudet er samordnet og utviklet i samarbeid med tjenestene og brukere. Kompetanseutviklingen gjennomføres felles for flere kommuner og tjenester og skjer ofte lokalt.

UTVALGET ANBEFALER AT KUNNSKAPS- OG KOMPETANSESENTRENE:

- Kartlegger tjenestens behov for kompetanseutvikling i samarbeid med tjenestene
- Drøfter og foretar prioriteringer av sentrenes samlede kompetanseutviklingstilbud i felles regionale fagfora, hvor tjenestene, brukerne og andre relevante aktører deltar
- Etablerer lett tilgjengelig oversikt over sentrenes samlede kurs- og kompetanseprogrammer
- Samarbeider med tjenestene om å etablere kompetanseutviklingsprogrammer med lokalt eierskap og forankring
- Bistår i etableringen av strukturer som sikrer vedlikehold og videreutvikling av kompetansen uavhengig av kompetansesentrenes involvering
- Tilbyr tjenestene bistand til å anvende ny kunnskap og tilgjengelige data i tjenesteutviklingen
- Benytter ny teknologi, eksempelvis videokonferanser, for å effektivisere virksomheten, slik at flere tjenester får tilbud om kompetanseutvikling
- Tilbyr tjenestene kompetanseutvikling gratis eller til en lav kostnad. Utvikler felles praksis for kostnader knyttet til deltakelse i kompetanseutviklingstiltak

GODE EKSEMPLER

- ✓ *Kompetansehevingsprogram* RVTS Øst leverer et omfattende kompetansehevingsprogram til det statlige barnevernet i regionen, ute i tjenesten
- ✓ *Lokal kompetansebygging* Flere av sentrene prøver ut kompetansetilbud overfor alle fagpersoner på ulike tjenestesteder
- ✓ *BIR - Barn i rusfamilier* KoRus tilbyr et kompetansehevingsprogram om tidlig identifikasjon og tidlig intervensjon blant ansatte i kommuner som kommer i kontakt med barn som lever i risikoutsatte livs- og familiesituasjoner
- ✓ *Videreutdanning i oppsøkende sosialt arbeid* KoRus Oslo har i samarbeid med HiOA drevet videreutdanning i oppsøkende sosialt arbeid siden 2004. Nærmere 200 fagfolk innen oppsøkende arbeid i Norge, Sverige og Danmark har tatt videreutdanningen som anses som et viktig kvalitetsløft innen dette fagfeltet.

1.3 Forskning med og for tjenestene

Kunnskaps- og kompetansesentrene skal drive eller delta i oppsummering av forskning på eget område. De skal delta i praksisnær og praksisrelevant forskning og i relevante forskningsnettverk.

ØNSKET FREMTID

Kunnskaps- og kompetansesentrene har en viktig rolle i det forskningsbaserte kunnskapssystemet for kommunene og spesialisthelsetjenesten. Sentrene samarbeider med brukerne og tjenestene i identifisering av kunnskapshull og kunnskapsbehov. Forskningen er praksisrelevant og bidrar til å forbedre tjenestene.

UTVALGET ANBEFALER AT KUNNSKAPS- OG KOMPETANSESENTRENE:

- Samarbeider med tjenestene for å klargjøre forskningsbehov og drive forskning
- Videreutvikler samarbeidet om forskning mellom sentrene, og med andre nasjonale og regionale institusjoner som driver forskning
- Etablerer regionale forskningsnettverk, hvor en drøfter forskningsbehov, prioriteringer og oppgavefordeling mellom kunnskap- og kompetansesentrene
- Prioriterer evaluerende og tjenesteforbedrende forskning
- Hjelper tjenestene med å dokumentere erfaringsbasert praksis

UTVALGET ANBEFALER AT MYNDIGHETENE:

- Etablerer og finansierer et program for praksisnær forskning om utsatte barn og unge

GODE EKSEMPLER

- ✓ Samarbeidet mellom NKVTS og RVTS-ene om datainnsamling, bearbeiding og tilbakemelding etter terrorhandlingene i Oslo og på Utøya
- ✓ RKBU/RBUP driver forskning om nye måter å hjelpe utsatte barn på; bl.a. ved å arbeide med barn med angst i skolesettingen og ved å evaluere tiltak til barn med tvangslidelser som ikke blir hjulpet av standard behandling

1.4 Aktiv og samordnet kunnskapsformidling

Kunnskaps- og kompetansesentrene er sammen med aktører som Folkehelseinstituttet, Helsebiblioteket, Helsenorge.no og andre nasjonale kunnskaps- og kompetansesentra tillagt et ansvar for å bygge opp og formidle kunnskap og kompetanse til helse- og omsorgstjenesten, barnevernet og andre tjenesteytere og brukere.

ØNSKET FREMTID

Tjenestene har lett tilgang til relevant, anvendbar og oppdatert kunnskap, som benyttes i tjenesteutviklingen.

UTVALGET ANBEFALER AT KUNNSKAPS- OG KOMPETANSESENTRENE:

- Gjennomgår og evaluerer sentrenes eksisterende kunnskapsformidlingspraksis i samarbeid med tjenestene
- Identifiserer aktuelle temaområder, og etablerer en felles strategi for kunnskaps- og kompetansesentrenes kunnskapsformidling
- Foretar gode kunnskapsoppsummeringer på relevante områder for tjenestene og formidler kunnskapsoppsummeringene på norsk
- Etablerer samarbeid med KS om formidling av oversikt over pågående utviklingsoppgaver i tjenestene
- Etablerer samarbeid med aktuelle aktører på nasjonalt nivå om ansvarsfordeling og samarbeid om kunnskapsformidling

GODE EKSEMPLER

- ✓ Sentrene driver allerede en rekke gode formidlingstiltak, som kan videreutvikles, bl.a. *Forebygging.no*, *Ungsinn.no*, *Insum.no*, *PsykTestBarn.no*, *Helsestasjon0-5.no*

2. Samordne seg og fremstå samlet

2.1 Styrket og forpliktende regionalt samarbeid med nasjonal koordinering

Sentrene har påbegynt arbeidet med forpliktende koordinering. Målsettingen om å fremstå samlet er betonet i utvalgets mandat og i sentrenes samfunnsoppdrag.

ØNSKET FREMTID

Tjenestene opplever de regionale og nasjonale kunnskaps- og kompetansesentrene som en samlet, lett tilgjengelig, helhetlig og faglig relevant kompetansetjeneste for tjenestene til barn, unge og familier. Brukerinvolvering er et integrert prinsipp for virksomheten, og det er etablert formelle samarbeidsstrukturer med tjenestene, brukerne og brukerorganisasjonene i regionene. Sentrene har etablert regionale forpliktende felles samarbeidsorgan og virksomhetsprinsipper, som sikrer samarbeid og kompetansedeling på tvers av sentrene. Den regionale samhandlingen understøttes gjennom nasjonal koordinering av kunnskaps- og kompetansesentrene.

UTVALGET ANBEFALER AT KUNNSKAPS- OG KOMPETANSESENTRERNE:

- Etablerer eller videreutvikler formelle regionale samhandlingsstrukturer mellom sentrene, eksempelvis i form av et forpliktende lederforum
- Utvikler felles virksomhetsprinsipper for sentrene i samarbeid med tjenestene og større grad av felles identitet
- Utvikler modeller for forpliktende ledersamarbeid mellom sentrene, tjenestene og brukerorganisasjonene, eksempelvis referansegruppe for etablering av felles utfordringsbilde
- Etablerer eller videreutvikler forpliktende samarbeid med nasjonale kompetansesentre med tilgrensende fagområde
- Etablerer felles systemer for prioritering av henvendelser
- Videreutvikler samarbeidet med fylkesmannen, KS, høgskoler og universitet, og tilpasser samarbeidet til etablerte møtestrukturer i regionen
- Samarbeider om felles prosjekter i tjenestene

GODE EKSEMPLER

- ✓ *Ringer i vann* Partnerskap mellom fylkesmannen, KoRus, NAPHA m.fl
- ✓ *Rusfaglig forum* Nettverk om psykisk helse i Midt Norge som gjør det mulig, spesielt for mindre kommuner, å drøfte problemstillinger og dele erfaringer med kollegaer fra andre kommuner
- ✓ *Kompetanselederforum i Nord-Norge* Dette forumet har som formål å styrke samarbeidet mellom lederne av regionale sentrene i regionen. Målet er å framstå samlet overfor kommunene i en nord-norsk kontekst
- ✓ *Kompetanselederforum i Midt-Norge* Dette forumet har utarbeidet et eget strategidokument for 2013 – 2017
- ✓ *Sammenslåing* I region øst og sør har to sentre fusjonert og én fusjon til er under planlegging. Et felles lederforum er under etablering

3. Bidra til bedre policy og bedre forvaltning av sentrene

3.1 En tydelig og samlet oppdragsgiver

Helse- og omsorgsdepartementet og Barne, likestillings- og inkluderingsdepartementet fastsetter samfunnsoppdrag og oppgaver for kunnskaps- og kompetansesentre. Samfunnsoppdraget er retningsgivende for kompetansesentrenes virksomhet. Det legger sammen med tilskuddsbrevene fra Helsedirektoratet og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet føringer for sentrenes arbeid og prioriteringer.

ØNSKET FREMTID

Det er et godt samarbeid mellom direktoratene og kunnskaps- og kompetansesentrene, basert på en omforent rolleavklaring, og tydelige og langsiktige styringssignaler. Dialogen mellom myndighetene og kunnskaps- og kompetansesentrene er formalisert gjennom et dialogforum hvor senterledere og myndighetene møtes jevnlig for å drøfte utviklingstrekk og oppdrag.

UTVALGET ANBEFALER AT MYNDIGHETENE:

- Utvikler og sikrer nasjonal koordinering av kunnskaps- og kompetansesentrene, på tvers av direktoratene og departementene, som understøtter regionalt samarbeid
- Forvalter kunnskaps- og kompetansesentrene som en samlet portefølje med et definert koordineringsansvar på tvers av departement og direktorat
- Gir felles oppdrag til kunnskapssentre, kompetansesentrene og kompetansetjenester, som vektlegger langsiktighet på sentrale innsatsområder, og reduserer detaljeringsgraden i tilskuddsbrevene
- Tilrettelegger for at regionale kunnskaps- og kompetansesentrene utenfor spesialisthelsetjenesten samarbeider med kompetansesentre i helseforetakene som har tilgrensende fagområder
- Gjennomgår og samordner tilskuddsordningene for videre- og etterutdanning
- Styrker lokal og regional samordning gjennom fylkesmennenes embetsoppdrag

3.2 Sentrene som strategisk ressurs

Gjennom kunnskaps- og kompetansesentrene har myndighetene et ferdig oppsatt apparat som i enda større grad enn i dag kan være en strategisk og praktisk nyttig ressurs i arbeidet med å øke kvaliteten i alle tjenester som er relevante for barn, unge og familier. De kan også utnyttes for å understøtte myndighetenes eget policyarbeid.

ØNSKET FREMTID

Myndighetene utnytter de nasjonale og regionale kunnskaps- og kompetansesentrenes potensiale i utviklingen av gode tjenester, for å støtte det lokale folkehelsearbeidet, og som bidragsyter i policybeslutninger.

UTVALGET ANBEFALER AT MYNDIGHETENE:

- Etterspør og benytter de nasjonale og regionale kunnskaps- og kompetansesentrenes kompetanse i policybeslutninger
- Etablerer et nasjonalt forum med senterlederne, hvor direktoratene kan kanalisere felles bestillinger til kunnskaps- og kompetansesentrene, drøfte faglige problemstillinger og få polycystøtte
- Vurderer å etablere en «clearinghousefunksjon» dvs. en utredningsfunksjon for kvalitetssikring av nye tiltak og metoder som anbefales for tjenestene.
- Tilrettelegger for dialog, samarbeid og ansvarsavklaring mellom kunnskaps- og kompetansesentrene og Folkehelseinstituttet
- Foretar en grenseoppgang og en oppgaveavklaring mellom kunnskaps- og kompetansesentrene og universiteter, høyskoler og andre aktører som driver videre- og etterutdanninger

GODE EKSEMPLER

- ✓ RBUP/RVTS bistår Bufdir i å etablere et kunnskapsgrunnlag for psykososialt beredskapsarbeid
- ✓ Ungsinn.no brukes for å holde oversikt over tiltak overfor barn og unge, og kunnskapsgrunnlaget
- ✓ RBUP/RKBU arbeider på oppdrag fra Helsedirektoratet med en håndbok for BUP, sammen med tjenesteledere og profesjonsforeninger
- ✓ RBUP/RKBU arbeider sammen med Nbu (foreningen for tjenesteledere) med forslag til strategisk viktige initiativ for å bedre kvaliteten i tjenestene
- ✓ KoRus Oslo sitt arbeid innen videreutdanning, utvikling av faglitteratur, dokumentasjon, iverksetting av forskning og generell kvalitetsheving innen oppsøkende arbeid i Norge

Bakgrunn

MANDAT

Kompetanse- og kvalitetsutvalget har arbeidet ut i fra følgende mandat, fastsatt av Helsedirektoratet i mai 2015:

Kunnskaps- og kompetansesentrene innenfor psykisk helse, vold og traumer, barnevern og rusfeltet er gjennom samfunnsoppdraget pålagt å samordne sin virksomhet for å understøtte tjenestene i kvalitetsutviklingsarbeidet. Sentrene skal være "en tjeneste for tjenestene" og framstå samlet.

Sentrene skal bidra til kvalitetsutvikling i praksisfeltet. De skal bygge bro mellom forskning og praksis, medvirke til at det tas kunnskapsbaserte beslutninger i tjenestene og i forvaltningen og understøtte helhetstenkning og samhandling mellom de ulike tjenestene, praksisområder og nivåer.

Arbeidet skal konsentreres om barn og unge i alderen 0-24 år og deres foreldre, ta utgangspunkt i tjenestenes behov for kunnskapsstøtte- og veiledning og bygge på prinsippene om kunnskapsbasert praksis og brukerinnflytelse. Regional forankring av arbeidet sikres ved at utvalgsmedlemmene fra de regionale kompetansesentrene gis et spesielt ansvar for å ivareta egen regions erfaringer, syn og innspill.

Målet med arbeidet er, gjennom økt innsikt og felles forståelse av roller og behov, å beskrive systemer og strukturer som kan sikre at kunnskaps- og kompetansesentrene samlet sett imøtekommer tjenestenes behov. Arbeidet skal bidra til at direktoratene er effektive tilskuddsforvaltere.

Kompetanse- og kvalitetsutvalget skal:

- identifisere og konkretisere målgruppens behov
- beskrive hvordan sentrene kan bidra til kompetanse- og kvalitetsutvikling i tjenestene
- foreslå hvordan sentrene skal samordne seg og framstå samlet overfor målgruppene

SAMMENSETNING

Utvalget var sammensatt med representanter fra brukerne, tjenestene, fylkesmannen og kompetansesentrene. Regional forankring ble sikret gjennom regionale møter, og ved at utvalgsmedlemmene fra de regionale kompetansesentrene ble gitt et spesielt ansvar for å ivareta egen regions erfaringer, syn og innspill.

- Arild Bjørndal, Regionsenter for barn og unges psykiske helse, Helseregion øst og sør, utvalgsleder
- Terje Christiansen, Adferdssenteret, nestleder
- Adrian Wilhelm Kjølø Tollefsen/ Aida Tesfai, Mental Helse Ungdom
- Marius Sjømæling, Barn av rusmisbrukere
- Anne-Grethe Terjesen, LPP (kun 1. møte)
- Randi Talseth, Voksne for barn
- Kaja Kierulf, Asker kommune
- Else Elvestad, Nordreisa kommune
- Birgit Valla, Stange kommune
- Ingrid Blindheim, Moss kommune
- Børge Erdal, Oslo kommune
- Bjørg Antonsen, Sykehuset Innlandet HF. Representant for Norsk forening for barn og unges psykiske helse, Nbup
- Merethe Solstad, Fylkesmannen i Telemark
- Marit Andreassen, Kompetansesenter rus, Nord-Norge
- Trond Ljøkjell, Kompetansesenter rus – Midt Norge
- Dag Nordanger, Regionalt kunnskapssenter for barn og unge- vest
- Solveig Brekke Skard, Kompetansesenter rus region øst
- Espen Rutle Johansen, Ressurssenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging – vest

Helsedirektoratet var sekretariat for utvalgsarbeidet. Tjenestedesigner Anders Kjeseth Valdersnes, Livework bistod utvalget og sekretariatet.

ARBEIDSMETODE

Utvalget har lagt utvalgets mandat og kunnskaps- og kompetansesentrenes samfunnsoppdrag til grunn for arbeidet.

Utvalget har hatt en visjonær og prosessorientert arbeidsform, med vekt på dialog for å etablere en felles forståelse av kunnskaps- og kompetansesentrenes samfunnsoppdrag, og hvordan sentrene kan innrette sin virksomhet for å ivareta samfunnsoppdraget på en god måte. Det er gjennomført fem møter i utvalget, herav to todagersmøter.

Utvalgets rapport og anbefalinger tar utgangspunkt i utvalgsmedlemmenes kunnskap og erfaringer. Det er trukket veksler på pågående prosesser og politiske dokumenter med føringer for feltet, eksempelvis HelseOmsorg21 og kompetansesentergjennomgangen som ble foretatt av Helsedirektoratet i 2012-2014.

Det er lagt til rette for medvirkning i utvalgsprosessen. Det er utarbeidet nyhetsbrev og utvalgsmedlemmene har orientert om arbeidet i relevante sammenhenger. KS har deltatt i ett utvalgsmøte, og det er arrangert regionale møter med kunnskap- og kompetansesentrene, tjenestene, brukerorganisasjonene og fylkesmannen. Et første utkast til utvalgets rapport ble formidlet til kompetansesentrene som ikke var direkte representert i utvalget for kommentarer, og teksten ble revidert i lys av kommentarene.

Kunnskaps- og kompetansesentrenes samfunnsoppdrag og oppgaver

Helse- og omsorgsdepartementet og Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet fastsatte i mai 2015 følgende samfunnsoppdrag og oppgaver for kunnskaps- og kompetansesentre, som denne rapporten omfatter.

SAMFUNNSOPPDRAG

Gitt av Helse- og omsorgsdepartementet og Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet i mai 2015.

Kompetansesentrenes overordnede samfunnsoppdrag er å bidra til å styrke kompetansen og kvaliteten i de relevante tjenestene og andre nærliggende sektorer innenfor senterets kompetanseområde og overfor sentrenes målgrupper. Sentrene skal både være en tjeneste for tjenestene og for den forebyggende virksomheten i kommunene, spesialisthelsetjenesten og det statlige barnevernet. Det kan være forskjellige målgrupper for de ulike sentrene, men for de fleste sentrene vil både tjenester og tjenesteutøvere på begge forvaltningsnivå, forebyggende virksomhet og beslutningstakere være relevante målgrupper. I tillegg kan befolkningen, brukerorganisasjoner, frivillige organisasjoner og forvaltningen være målgrupper. Målgruppene for det enkelte senter presiseres i tilskuddsbrevene.

For å oppfylle samfunnsoppdraget skal kompetansesentrene ivareta følgende oppgaver innenfor sitt kompetanseområde og overfor sine målgrupper:

- Bygge opp og formidle kompetanse
- Sørge for veiledning, kunnskaps- og kompetansespredning til helse- og omsorgstjenesten, barnevernet og andre tjenesteytere og brukere
- Bidra i relevant undervisning
- Bistå i systematisk arbeid med kvalitetsforbedring og pasientsikkerhet samt tjenesteutvikling

- Bidra til implementering av nasjonale retningslinjer og kunnskapsbasert praksis
- Drive eller delta i oppsummering av forskning på eget område. Områder hvor det skal drives egen forskning avklares med Folkehelseinstituttet for å unngå dobbeltarbeid
- Delta i praksisnær og praksisrelevant forskning og i relevante forskningsnettverk. Dette skal ikke utgjøre hoveddelen av kompetansesentrenes virksomhet. Sentrene kan også drive forskning på metodikk som understøtter sentrenes samfunnsoppdrag, men dette er ikke en obligatorisk del av sentrenes virksomhet.

Gjennom disse aktivitetene skal sentrene bygge bro mellom forskning, praksis og utdanning og slik bidra til mer kunnskapsbasert praksis og beslutninger. Senterne skal være aktive formidlere av kunnskap. Pådrivere for at kunnskap spres, resultater følges opp og eventuell ny kunnskap skapes.

Kompetansesentrene skal bygge sin virksomhet på systematisk innhenting av kunnskap. Kunnskap omfatter forskningsbasert kunnskap, erfaringsbasert kunnskap og brukernes erfaringer, ønsker og behov.

Sentrene skal søke samarbeid og samordning med andre sentre og instanser med relevante oppgaver slik at synergieffekter og god ressursutnyttelse oppnås og unødvendig overlapping unngås. Slikt samarbeid kan gjerne skje ved ulike nettverksdannelser.

Kompetansesentrene skal drive brukerinvolvering og brukerkunnskap i virksomheten og sikre målgruppene god og likeverdig tilgang til sentrenes tjenester. Sentrene skal være lett tilgjengelige for kommunene og andre brukergrupper og fremstå samlet og oversiktlig overfor disse.

Sentrene skal ta nødvendig hensyn til det lovfestede ansvaret for de ulike forvaltningsnivåene har for de respektive tjenestene og sentrene skal drive sin virksomhet i samarbeid med ansvarlige instanser på ulike nivåer.